

Ovaj integralni tekst sadrži tekst Zakona o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 19/02), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 35/03), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 4/04), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 17/04), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 26/04), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 37/04), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 48/05), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 02/06), Zakona o potvrđivanju Zakona o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 32/07), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 43/09) i Zakona o izmjenama Zakona o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 08/10). Integralni tekst se koristi samo za internu upotrebu, i na isti se ne može pozivati prilikom službene upotrebe.

Na osnovu člana IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na sjednici Predstavničkog doma, održanoj 3. jula 2002. godine i na sjednici Doma naroda održanoj 25. juna 2002. godine, usvojila je

Z A K O N

O DRŽAVNOJ SLUŽBI U INSTITUCIJAMA

BOSNE I HERCEGOVINE

(„Službeni glasnik BiH“, br.

19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09 i 8/10)

POGLAVLJE I

OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Predmet zakona

1. Ovim zakonom uređuje se pravni status državnih službenika u ministarstvima, samostalnim upravnim organizacijama i upravnim organizacijama u sastavu ministarstava, kao i drugim institucijama Bosne i Hercegovine osnovanim posebnim zakonom ili kojima je posebnim zakonom povjereno obavljanje poslova uprave (u daljnjem tekstu: institucije).

2. Državni službenik je osoba postavljena upravnim aktom na radno mjesto u državnoj službi, u skladu sa zakonom.

3. Izrazi napisani samo u muškom rodu odnose se podjednako na muški i ženski rod, dok će se u označavanju funkcija, zvanja i titula upotrebljavati gender senzitivni jezik.

Član 2.

Zapošljavanje i zastupljenost

1. Zapošljavanje i unapređenje profesionalne karijere državnog službenika se temelji na javnom konkursu i profesionalnoj sposobnosti.
2. Struktura državnih službenika u državnoj službi okvirno odražava nacionalnu strukturu stanovništva Bosne i Hercegovine prema posljednjem popisu stanovništva.
3. Nacionalna pripadnost državnog službenika temelji se na dobrovoljnom izjašnjanju u skladu sa ovim zakonom.

Član 3.

Zakonski principi

1. Državna služba osigurava poštivanje i primjenu slijedećih principa:
 - a) zakonitost;
 - b) transparentnost i javnost;
 - c) odgovornost;
 - d) efikasnost i ekonomičnost;
 - e) profesionalnost i nepristrasnost.

Član 4.

Izuzete u primjeni

1. Članovi Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Parlamentarna skupština), članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Predsjedništvo), Vijeće ministara (u daljem tekstu: Vijeće ministara), ministri, zamjenici ministara, članovi Stalnog komiteta za vojna pitanja, sudije Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustavni sud), sudije Suda Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Sud Bosne i Hercegovine), Ombudsmen Bosne i Hercegovine, glavni tužilac, zamjenici glavnog tužioca i tužioci Bosne i Hercegovine, pravobranilac i zamjenici pravobranioca Bosne i Hercegovine, članovi Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, članovi Izborne komisije Bosne i Hercegovine, profesionalna vojna lica u institucijama Bosne i Hercegovine, guverner i viceguverneri Centralne banke Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Centralna banka), generalni revizor i zamjenici generalnog revizora Ureda za reviziju finansijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ured za reviziju) nisu državni službenici i njihov pravni status se uređuje drugim propisima.
2. Sekretari domova Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i sekretar Zajedničke službe Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine nisu državni službenici.

3. Osobe zaposlene kao savjetnici članova Parlamentarne skupštine, članova Predsjedništva, predsjedavajućeg Vijeća ministara, ministara i zamjenika ministara, guvernera i viceguvernera Centralne banke nisu državni službenici.

Član 4.a

Sekretari domova i sekretar Zajedničke službe

Na sekretare iz člana 4. stav 2. primjenjuju se slijedeće odredbe Zakona o državnoj službi u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine, i to: 14., 15.1.f), i g), 18., 22. st.1., 42.a), 44. i 45.”

Član 5.

Savjetnici

1. Na savjetnike iz člana 4. stav 3. primjenjuju se slijedeći članovi: 14.3.a), 14.5, 15.1.f), 18., 22 osim tačkaka a) i c), 39., 40., 41., 43., 44, 45. i 46. ovog zakona.

Član 6.

Diplomatska i konzularna služba, Državna Agencija za istrage i zaštitu i granična služba

1. Ovaj zakon primjenjuje se na državne službenike diplomatske i konzularne službe, Državne agencije za istragu i zaštitu i granične službe.

2. Izuzev odredaba iz čl. 1., 2. i 3. ovog zakona, Vijeće ministara može odlukom, uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije za državnu službu (u daljem tekstu: Agencija), utvrditi da se u odnosu na pojedine odredbe ovog zakona drugačije reguliraju pitanja vezana za diplomatsko – konzularnu službu.

3. Ovaj zakon ne primjenjuje se na osobe zaposlene u Centralnoj banci BiH.

4. Ovaj zakon ne primjenjuje se na osobe zaposlene u Ured ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

5. Ovaj zakon se ne primjenjuje na policijske službenike definisane Zakonom o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine.

POGLAVLJE II

RADNA MJESTA U DRŽAVNOJ SLUŽBI

Član 7.

Radna mjesta u državnoj službi

1. Državni službenik postavlja se na jedno od slijedećih radnih mjesta:

a) rukovodeći državni službenici:

- 1) sekretar i sekretar sa posebnim zadatkom;
- 2) pomoćnik ministra, pomoćnik direktora i glavni inspektor.

b) Ostali državni službenici:

- 1) šef unutrašnje organizacione jedinice;
- 2) stručni savjetnik;
- 3) viši stručni saradnik;
- 4) stručni saradnik.

2. Kategorije u okviru radnih mjesta iz stava 1. ovog člana utvrđuje odlukom Vijeće ministara.

Član 8.

Sekretar i sekretar sa posebnim zadatkom

1. Sekretar obavlja poslove rukovodnog karaktera i koordinira radom sektora. Odgovoran je za korištenje finansijskih, materijalnih i ljudskih potencijala dodijeljenih određenoj instituciji. Sekretar za svoj rad i upravljanje odgovara rukovodiocu institucije iz člana 4.1.
2. Sekretar sa posebnim zadatkom obavlja poslove rukovodnog karaktera i odgovoran je za obavljanje posebnih zadataka utvrđenih odlukom Vijeća ministara ili drugim propisima. Na sekretara sa posebnim zadatkom primjenjuju se isti uslovi kao i za sekretara, osim ako ovim zakonom nije drugačije utvrđeno. Sekretar sa posebnim zadatkom za svoj rad i upravljanje odgovara Vijeću ministara.

Član 9.

Pomoćnik ministra, pomoćnik direktora i glavni inspektor

1. Pomoćnik ministra obavlja poslove rukovodnog karaktera unutar osnovne organizacione jedinice odnosno sektora i odgovoran je za korištenje finansijskih, materijalnih i ljudskih potencijala dodijeljenih osnovnoj organizacionoj jedinici.
2. Pomoćnik direktora rukovodi određenim područjem rada ili određenom organizacionom jedinicom i obavlja druge poslove iz određene oblasti koje mu odredi direktor.
3. Glavni inspektor neposredno organizira i rukovodi radom inspektorata u određenoj oblasti inspekcijuskog nadzora.
4. Za svoj rad i upravljanje pomoćnik ministra, pomoćnik direktora i glavni inspektor odgovara rukovodiocu institucije.

Član 10.

Šef unutrašnje organizacione jedinice

1. Šef unutrašnje organizacione jedinice obavlja složenije poslove i odgovoran je za korištenje finansijskih, materijalnih i ljudskih potencijala dodijeljenih unutrašnjoj organizacionoj jedinici.
2. Šef unutrašnje organizacione jedinice za svoj rad i upravljanje odgovara pomoćniku ministra, odnosno sekretaru ukoliko u datoj instituciji nema pomoćnika ministra.

Član 11.

Stručni savjetnik

1. Stručni savjetnik je državni službenik čija dužnost podrazumijeva odgovornost, visok stepen stručnosti i nezavisnosti u određenim oblastima rada u okviru organizacione jedinice.
2. Stručni savjetnik podnosi izvještaj rukovodiocu organizacione jedinice.

Član 12.

Viši stručni saradnik

1. Viši stručni saradnik obavlja odgovorne poslove u određenoj organizacionoj jedinici.
2. Viši stručni saradnik podnosi izvještaj rukovodiocu organizacione jedinice.

Član 13.

Stručni saradnik

1. Stručni saradnik je specijalizovan za određenu oblast rada.
2. Stručni saradnik podnosi izvještaj rukovodiocu organizacione jedinice.

POGLAVLJE III

DUŽNOSTI I PRAVA DRŽAVNIH SLUŽBENIKA

Član 14.

Dužnosti državnog službenika

1. Državni službenik izvršava zadatke predviđene opisom radnog mjesta i primjenjuje i osigurava poštivanje ustavno-pravnog poretka i zakona u Bosni i Hercegovini.
2. Ukoliko državni službenik primi naredbu za koju se pretpostavlja da je nezakonita, postupa na slijedeći način:
 - a) skreće pažnju izdavaocu naredbe na njenu nezakonitost;

b) ako izdavalac naredbe ponovi naredbu, državni službenik će zatražiti pismenu potvrdu u kojoj se navodi identitet izdavaoca naredbe i precizan sadržaj naredbe;

c) ako je naredba potvrđena, državni službenik obavještava o naredbi neposredno nadređenog izdavaocu naredbe i prinuđen je da je izvrši, osim ako naredba ne predstavlja krivično djelo. U tom slučaju, državni službenik odbija da je izvrši i prijavljuje slučaj nadležnom organu.

3. Državni službenik je nepristrasan, te naročito:

a) izbjegava aktivnosti ili propuste u vršenju svoje profesionalne dužnosti koje krše ili su nespojive sa dužnostima utvrđenim ovim zakonom i suzdržava se od javnog ispoljavanja svojih političkih uvjerenja;

b) ne traži i ne prihvaća za sebe ili svoje srodnike bilo kakvu dobit, beneficiju, naknadu u novcu, uslugama i slično, osim onih dozvoljenih ovim zakonom.

4. Državni službenik se u vršenju svojih dužnosti rukovodi opštim interesom, te naročito:

a) služi i pomaže javnosti;

b) pruža javnosti, zainteresovanim stranama i javnim institucijama informacije zatražene u skladu sa zakonom.

5. Državni službenik dužan je da se ponaša i postupa u skladu s Kodeksom državnih službenika, koji usvaja Vijeće ministara, na prijedlog Agencije.

6. Državni službenik ispunjava i druge dužnosti utvrđene ovim zakonom.

Član 15.

Prava državnog službenika

1. Državni službenik ima pravo:

a) na stalni radni odnos do sticanja uslova za penziju, osim ako ovim zakonom nije drugačije utvrđeno;

b) na odsustvo utvrđeno zakonom, kao i na nastavak rada na istom ili sličnom radnom mjestu po isteku odsustva;

c) da bude nagrađen na osnovu zadataka i rezultata rada kako je utvrđeno u poglavlju V. ovog zakona;

d) na plaću i naknadu na način utvrđen posebnim zakonom;

e) na podršku i pomoć u stručnom obrazovanju i profesionalnom usavršavanju u cilju napredovanja u karijeri, putem obuke i na druge načine;

f) na zaštitu svog fizičkog i moralnog integriteta od strane države tokom obavljanja službenih dužnosti;

g) da se nadređeni prema njemu odnose poštujući njegovo ljudsko dostojanstvo;

h) da osnuje ili se učlani, ali ne i da bude obavezan da se učlani, u sindikat ili

profesionalno udruženje u skladu sa zakonom;

i) da štrajkuje u skladu sa zakonom.

2. Državni službenik ima pravo na pošten i pravedan tretman u svim aspektima kadrovske politike, bez obzira na nacionalnost, socijalno porijeklo, entitetsko državljanstvo, prebivalište, religiju, politička i druga uvjerenja, spol, rasu, rođenje, bračni status, starosnu dob, imovinsko stanje, hendikepiranost ili drugi status.

3. Vijeće ministara donosi propis kojim regulira uslove i način zaštite fizičkog i moralnog integriteta državnog službenika u vršenju dužnosti, uključujući i propisivanje prekršaja u slučaju povrede ovog propisa.

Član 16.

Nespojivosti sa dužnostima državnog službenika

1. Državni službenik ne smije obavljati dužnost, aktivnost ili biti na položaju koji dovodi do sukoba interesa sa njegovim službenim dužnostima a naročito:

a) Državni službenik ne smije obavljati dodatnu aktivnost za koju se plaća naknada, osim u slučaju kada je to odobrio ministar ili rukovodilac institucije. Podzakonski akti propisuju slučajeve u kojima se može dati ovakvo odobrenje;

b) Državni službenik koji je razriješen dužnosti u roku od dvije godine od dana razrješenja s dužnosti ne može se zaposliti kod poslodavca kojem je bio redovni pretpostavljeni, odnosno ne može se zaposliti u firmi nad čijim radom je provodio redovan nadzor. On takođe ne smije primati bilo kakvu naknadu od tog poslodavca ili firme u roku od dvije godine od dana razrješenja s dužnosti;

c) S izuzetkom rukovodećih državnih službenika, smatraće se da je državni službenik na odsustvu iz državne službe od trenutka kada je potvrđena njegova kandidatura za javnu funkciju na koju se bira direktno ili indirektno, ili od trenutka kada je imenovan na položaj u bilo kojem zakonodavnom ili izvršnom organu na bilo kojem nivou vlasti u Bosni i Hercegovini. U tom slučaju, rukovodeći državni službenik podnosi ostavku na mjesto u državnoj službi;

d) Državni službenik iz člana 16. stav 1. tačka c), s izuzetkom rukovodećih državnih službenika, vraća se na isto ili slično radno mjesto najkasnije u roku od mjesec dana od nastupanja slijedećih slučajeva: neuspjeha na izborima, završetka mandata i prestanka funkcije u zakonodavnom ili izvršnom organu na bilo kojem nivou vlasti u Bosni i Hercegovini;

e) Državni službenik ne može biti član upravnih i drugih odbora političkih stranaka i ne smije slijediti instrukcije političkih stranaka.

2. U skladu s ovim zakonom, prilikom postavljenja na mjesto državnog službenika državni službenik će predložiti sve informacije o imovini na raspolaganju državnog službenika ili na raspolaganju članovima njegove uže porodice kao i o djelatnostima i funkcijama koje obavljaju državni službenik i članovi njegove uže porodice.

3. Svi podaci se čuvaju u evidenciji Registra državne službe u skladu sa propisima o zaštiti podataka koji su na snazi u Bosni i Hercegovini.

Član 17.

Sekretar sa posebnim zadatkom

1. Sekretar sa posebnim zadatkom koji je prethodno imao status državnog službenika, se vraća na isto ili slično radno mjesto ako bi izgubio svoj posebni zadatak u sljedećim slučajevima:

- a) nepravilno postavljenje;
- b) nezadovoljavajući probni rad;
- c) završetak posebnog zadatka;
- d) dobrovoljna ostavka sa položaja.

Član 18.

Prava i obaveze sekretara domova, sekretara Zajedničke službe i savjetnika

1. Sekretaru domova, sekretaru Zajedničke službe i savjetniku se ne garantuje sigurnost uživanja položaja:

- a) Sekretar domova, sekretar Zajedničke službe i savjetnik mogu biti razriješeni dužnosti u bilo koje vrijeme od strane organa koji ga je imenovao, na prijedlog ovlaštenog predlagača;
- b) mandat sekretara domova i sekretara Zajedničke službe ne može biti duži od mandata saziva Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, s tim što iste osobe mogu biti ponovno birane na istu dužnost, a njihova prava i obaveze se uređuju aktom o organizaciji Sekretarijata Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine
- c) mandat savjetnika ne može biti duži od mandata osobe koju savjetuje.
- d) imenovanje na mjesto sekretara domova, sekretara Zajedničke službe i savjetnika se ne može preinačiti u položaj državnog službenika sa sigurnošću uživanja položaja.

2. Ukoliko državni službenik, s izuzetkom rukovodećih državnih službenika, bude imenovan na položaj sekretara domova, sekretara Zajedničke službe i savjetnika, smatraće se da je na odsustvu od trenutka kada je imenovan. U tom slučaju, rukovodeći državni službenik podnosi ostavku na mjesto u državnoj službi.

3. Državni službenik iz člana 18. stav 2., s izuzetkom rukovodećih državnih službenika, vraća se na isto ili slično radno mjesto najkasnije u roku od mjesec dana od kada prestaje njegovo imenovanje.

4. Sekretar domova, sekretar Zajedničke službe i savjetnik daje ostavku od trenutka kada je potvrđena njegova kandidatura za izborni položaj ili od trenutka kada je imenovan na položaj u bilo kojem zakonodavnom ili izvršnom organu na bilo kojem nivou vlasti u Bosni i Hercegovini.

5. Podzakonski akti određuju specifične slučajeve nespojivosti sa radnim mjestom sekretara domova, sekretara Zajedničke službe i savjetnika.

POGLAVLJE IV

UPRAŽNJENA RADNA MJESTA, PREMJEŠTAJ, ZAPOŠLJAVANJE,

OCJENA RADA, UNAPREĐENJE

Član 19.

Upražnjena mjesta

1. Ako u instituciji postoji upražnjeno mjesto koje se ne može popuniti internim premještajem državnog službenika zaposlenog na sličnom radnom mjestu u instituciji, institucija može, u skladu s aktom iz člana 32. stav 4. ovog zakona, prvo interno oglasiti to mjesto.

2. Ukoliko ovakav interni premještaj nije moguć, Agencija, u skladu sa članom 32. stav 4. ili članom 33. ovog zakona, pokušava popuniti upražnjeno radno mjesto eksternim premještajem državnog službenika koji je na sličnom položaju u drugoj instituciji.

3. Ukoliko ovakav eksterni premještaj nije moguć, upražnjeno mjesto se oglašava putem javnog konkursa, koji se provodi u skladu sa ovim zakonom.

4. Izuzetno od stavova 1, 2. i 3. ovog člana, u slučaju kada je osnovana nova institucija Bosne i Hercegovine po osnovu prenosa nadležnosti sa entiteta na Bosnu i Hercegovinu ili kada Bosna i Hercegovina, u skladu sa Ustavom, preuzme određene nadležnosti, upražnjeno mjesto se može popuniti putem internog ili eksternog premještaja državnog službenika iz odgovarajućeg organa državne službe/uprave entiteta u tu instituciju Bosne i Hercegovine ili putem javnog konkursa, u skladu sa članom 32a. ovog zakona.

Član 20.

Interno oglašavanje

1. Agencija oglašava upražnjeno mjesto.

2. Interni oglas se objavljuje najmanje osam (8) dana prije krajnjeg roka za prijave u instituciji u kojoj se upražnjeno mjesto pojavilo.

3. Interni oglas sadrži:

- a) opis upražnjenog radnog mjesta;
- b) opis vrste konkursa;
- c) popis najvažnijih oblasti konkursa;
- d) spisak potrebnih dokumenta, rok i mjesto njihovog podnošenja;
- e) posebne akademske i profesionalne uslove za radno mjesto koje se popunjava;
- f) druge uslove koji se mogu smatrati primjerenim za odgovarajuće radno mjesto.

Član 21.

Javno oglašavanje

1. Agencija oglašava upražnjeno mjesto.
2. Javni oglas objavljuje se u tri domaća sredstva javnog informiranja koja su dostupna na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine i na službenoj internet stranici Agencije.
3. U tekstu javnog oglasa naznačava se krajnji rok prijave, koji ne može biti kraći od 21 dana od dana upućivanja teksta oglasa instituciji.
4. Institucija je obavezna objaviti oglas u dnevnim listovima u roku ne dužem od sedam dana od dana prijema teksta oglasa od Agencije.
5. Javni oglas sadrži opšte uslove za postavljenje državnog službenika te uslove navedene u članu 20. stav 3. ovog zakona.

Član 21a.

Poništenje oglasa

Objavljeni oglas Agencija može poništiti na obrazložen zahtjev institucije najkasnije do dostavljanja rezultata izbornog procesa, odnosno liste uspješnih kandidata Agenciji, pri čemu se ista radna mjesta ne mogu ponovo oglašavati u periodu od jedne godine od dana objavljivanja oglasa.

Član 22.

Opšti uslovi za postavljenje državnog službenika

1. Da bi bila postavljena na mjesto državnog službenika, osoba mora ispunjavati slijedeće opšte uslove:
 - a) da je državljanin Bosne i Hercegovine;
 - b) da je starija od 18 godina;

c) da ima univerzitetsku diplomu i druge obrazovne ili akademske kvalifikacije najmanje VII stepena stručne spreme odnosno visoko obrazovanje prvog, drugog ili trećeg ciklusa Bolonjskog sistema studiranja, što se utvrđuje propisom kojim se reguliraju poslovi osnovnih djelatnosti i pomoćno-tehnički poslovi i uslovi za njihovo obavljanje u organima uprave institucija Bosne i Hercegovine;

d) da je zdravstveno sposoban za vršenje određenih poslova predviđenih ovim položajem;

e) da nije navršilo zakonski propisanu starosnu dob za penzionisanje, odnosno da nije ostvarilo pravo na ličnu penziju po bilo kojem osnovu;

f) da nije otpuštena iz državne službe kao rezultat disciplinske mjere na bilo kojem nivou vlasti u Bosni i Hercegovini, odbijanja polaganja zakletve, samovoljnog napuštanja državne službe ili davanja neistinitih i netačnih podataka prilikom prijema u državnu službu, u roku od tri godine prije dana objavljivanja upražnjenog radnog mjesta;

g) da se ne vodi krivični postupak protiv te osobe;

h) da nije obuhvaćena odredbom člana IX.1 Ustava Bosne i Hercegovine.

2. Izuzetno od uslova utvrđenih u stavu 1. ovog člana, državni službenici ranije postavljeni na radno mjesto stručnog saradnika, u periodu ne dužem od četiri godine od stupanja na snagu ovog zakona, mogu biti osobe sa završenom višom stručnom spremom (VI stepen).

Član 23.

Nediskriminacija

1. Prilikom organizovanja javnog konkursa Agencija osigurava da se kod izbora državnog službenika neće vršiti diskriminacija, u skladu sa članom 15.2 ovog zakona.

Član 24.

Komisije za izbor

1. Agencija imenuje posebne komisije za izbor koje su neovisne i nepristrasne u provođenju javnog konkursa.

2. Na način utvrđen podzakonskim aktima, komisiju za izbor sačinjava pet članova, od kojih su dva člana državni službenici iz institucije na koju se javni konkurs odnosi i koji imaju akademsko i profesionalno iskustvo u oblastima obuhvaćenim procesom javnog konkursa, dok se ostala tri člana imenuju sa liste eksperata koju utvrdi Agencija.

3. Komisije za izbor biraju predsjedavajućeg među svojim članovima i usvajaju poslovnik o radu većinom glasova svih članova.

4. Članovi komisije imaju pravo na naknadu za svoj rad koju utvrđuje i isplaćuje Agencija.

5. Prilikom imenovanja posebnih komisija za izbor Agencija vodi računa o ravnopravnoj zastupljenosti spolova.

Član 25.

Ostavka i izuzeće članova komisije za izbor

1. Ukoliko postoji sukob interesa koji se odnosi na člana komisije za izbor, taj član daje ostavku na članstvo u komisiji.

2. Svaki prijavljeni kandidat može tražiti i dobiti od Agencije imena članova komisije za izbor.

3. Svaki prijavljeni kandidat ima pravo najkasnije do momenta pristupanja stručnom ispitu podnijeti zahtjev za izuzeće bilo kojeg člana ili komisije za izbor Odboru državne službe za žalbe (u daljnjem tekstu: "Odbor"), iz razloga:

- a) utvrđenih u članu 16. ovog zakona;
- b) očiglednog rizika od predrasuda i pristrasnosti;
- c) nedostatka adekvatnog stručnog znanja i iskustva.

4. Odbor je dužan po zahtjevu za izuzeće odlučiti u roku od osam dana od dana prijema zahtjeva.

5. Proces zapošljavanja se neće obustaviti tokom ispitivanja navoda za izuzeće člana komisije za izbor. U slučaju da Odbor ili nadležni sud to zatraže, cjelokupni proces prijema kandidata će biti proglašen nevažećim. U tom slučaju, Agencija ponovo organizuje postupak javnog konkursa u skladu sa ovim zakonom.

Član 26.

Javni konkurs

1. Agencija utvrđuje karakter i sadržaj javnog konkursa.

2. Javni konkurs sadrži:

- a) javni ispit;
- b) stručni ispit.

3. Vijeće ministara, na prijedlog Agencije, podzakonskim aktom utvrđuje način i program polaganja ispita.

Član 27.

Izborni proces

1. Komisija za izbor provjerava i bira kandidate na osnovu profesionalnih sposobnosti procijenjenih putem javnog konkursa koji je identičan za sve kandidate koji se prijavljuju za isto radno mjesto.
2. Podzakonski akti određuju sistem dodjele bodova za svakog kandidata u skladu sa članovima 26. i 64 ovog zakona.
3. Agencija objavljuje rezultate javnog konkursa i pismeno obavještava sve kandidate o rezulttima koje su postigli, u skladu sa ovim zakonom.

Član 28.

Postavljenje državnog službenika

1. Državnog službenika postavlja Agencija u skladu sa rezultatom koji je kandidat postigao u izbornom procesu.
2. Rukovodeće državne službenike imenuje nadležna institucija, po prethodno pribavljenom mišljenju Agencije, sa liste uspješnih kandidata koji su prošli javni konkurs.
3. Ukoliko se ne izvrši imenovanje iz stava 2. ovog člana u roku od 30 dana od dana prijema mišljenja Agencije i liste uspješnih kandidata, ako posebnim propisom nije određen kraći rok, Agencija će po službenoj dužnosti imenovati najuspješnijeg kandidata.
4. Rezervna lista uspješnih kandidata se čuva do isteka probnog rada postavljenog državnog službenika.
5. Postavljenje se vrši upravnim aktom objavljenim u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”. Prije preuzimanja dužnosti, postavljeni državni službenik prima pismeni opis svog radnog mjesta i opis uslova službe.
6. Akt o postavljenju sadrži:
 - a) ime i prezime državnog službenika;
 - b) naziv institucije u kojoj je državni službenik postavljen;
 - c) naziv radnog mjesta i platni razred
7. Postavljeni državni službenik preuzima dužnost polaganjem zakletve vjernosti. Tekst zakletve utvrđuje Agencija. Potpisani tekst zakletve je sastavni dio personalnog dosjea državnog službenika.
8. Ako postavljeni državni službenik neopravdano ne preuzme dužnost, organ koji je izvršio postavljenje poništiti će rješenje o postavljenju u roku od 15 dana od dana predviđenog za preuzimanje dužnosti, i u tom slučaju se to lice suspendira od učešća na javnim konkursima za zapošljavanje državnih službenika u institucijama u periodu od dvije godine od pravosnažnosti akta o poništenju.

Član 28a.

Zapošljavanje na određeno vrijeme

1. Ako u instituciji postoji upražnjeno radno mjesto državnog službenika koje je u skladu s potrebama rada neophodno hitno popuniti, a interna popuna radnog mjesta nije moguća, institucija može to radno mjesto popuniti zapošljavanjem lica u skladu sa Zakonom o radu u institucijama Bosne i Hercegovine u statusu zaposlenika.
2. Radni odnos na određeno vrijeme može trajati najduže devet mjeseci, osim u slučaju bolovanja ili porodiljskog odsustva državnog službenika, ali ne duže od dvije godine.
3. Institucija je obavezna zatražiti od Agencije saglasnost za popunu radnog mjesta u skladu sa stavom 1. ovog člana, a Agencija je dužna dostaviti odgovor najkasnije u roku od osam dana od dana prijema zahtjeva.
4. Odredbe ovog člana ne odnose se na rukovodeće državne službenike.

Član 29.

Probni period

1. Nakon preuzimanja dužnosti, državni službenik prolazi period probnog rada. Period probnog rada državnog službenika obuhvata period uvođenja u posao i period obavljanja dužnosti i ukupno traje dvanaest mjeseci, osim ako ovim zakonom nije drugačije utvrđeno.
2. Neposredno nadređeni državni službenik se određuje kao supervizor odgovoran za davanje ocjene rada na kraju probnog perioda. Ocjenjivanje probnog rada sekretara i pomoćnika ministra vrši ministar i zamjenici ministra.
3. Ukoliko je ocjena rada:
 - a) zadovoljavajuća, institucija potvrđuje postavljenje državnog službenika;
 - b) nezadovoljavajuća, institucija razrješava dužnosti državnog službenika, kojem prestaje radni odnos bez prava na otpremninu. Protiv rješenja o razrješenju državni službenik ima pravo podnijeti žalbu Odboru u roku od osam dana od dana prijema rješenja.
4. Izuzetno od stava 3. ovog člana, rukovodilac institucije na obrazložen zahtjev državnog službenika može produžiti probni rad za još šest mjeseci.
5. Ukoliko je državni službenik razriješen dužnosti u skladu sa stavom 3 b) ovog člana ili iz bilo kog drugog zakonskog razloga, slijedeći uspješni kandidat sa rezervne liste iz člana 28. stav 4. ovog zakona postavlja se na upražnjeno radno mjesto državnog službenika.

Član 30.

Ocjena rada

1. Ocjena rada državnog službenika podrazumijeva nadzor i ocjenu njegovog vršenja dužnosti utvrđenih radnim mjestom za vrijeme trajanja službe. Državni službenik ravnopravno saraduje tokom datog perioda sa njemu direktno nadređenim.

2. Ocjenu rada rukovodećih državnih službenika utvrđuje rukovodilac Institucije.
3. Ocjenu rada sekretara i pomoćnika ministra u Vijeću ministara utvrđuje ministar i zamjenik ministra.
4. Ocjenu rada sekretara na posebnom zadatku u Vijeću ministara utvrđuje Vijeće ministara na prijedlog posebne komisije koju Vijeće ministara imenuje u skladu s propisom o ocjenjivanju državnih službenika.
5. Direktno nadređeni ocjenjuje rad svih državnih službenika najmanje svakih šest mjeseci, uz potvrdu rukovodioca institucije, a ako institucija ima samo rukovodioca, onda on donosi ocjenu.
6. Ocjena rada zasniva se na rezultatima postignutim u realizaciji poslova predviđenih opisom radnom mjesta i ciljevima koje za dati period utvrdi direktno nadređeni.
7. Rezultati ocjene rada se uzimaju u obzir prilikom unapređenja i internih premještaja. Svi državni službenici:
 - a) imaju nesmetan pristup ocjenama svog rada koje se nalaze u personalnom dosjeu, u skladu sa članom 60. stav 2. ovog zakona;
 - b) imaju mogućnost da u odgovarajućem vremenskom roku prilože pismene informacije uz ocjenu svoga rada i imaju mogućnost preispitivanja svog predmeta od strane Odbora u skladu sa čl. 63. ovog zakona.
8. Ukoliko je ocjena rada negativna, državni službenik, u cilju poboljšanja situacije, prolazi kroz poseban program koji uz konsultacije s njim odredi njegov direktno nadređeni.
9. Ukoliko su dvije uzastopne ocjene rada negativne, Agencija, po pribavljenom mišljenju nadležne institucije iz člana 7.1.b) ovog zakona, razrješava dužnosti državnog službenika. Ukoliko su dvije uzastopne ocjene rada negativne za rukovodeće državne službenike iz člana 7.1.a) ovog zakona, nadležna institucija ih razrješava po pribavljenom mišljenju Agencije. Državni službenik može od Odbora tražiti preispitivanje razrješenja u skladu sa članom 63. ovog zakona.

Član 31.

Unapređenje

1. Unapređenje državnog službenika na više radno mjesto iz člana 7. stav 1. ovog zakona u istoj ili u drugoj instituciji Bosne i Hercegovine obavlja se putem internog ili javnog konkursa.
2. Unapređenje državnog službenika u višu kategoriju iz člana 7. stav 2. ovog zakona odnosno viši unutrašnji platni razred zasniva se na pozitivnoj ocjeni rada i o njemu odlučuje institucija u skladu s propisima o plaćama i naknadama zaposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine.

Član 32.

Interni i eksterni premještaji

1. Interni premještaj državnog službenika na slično radno mjesto u skladu s potrebama službe vrši rukovodilac institucije.
2. Eksterni premještaj državnog službenika na slično radno mjesto u drugoj instituciji, u skladu s potrebama rada, na prijedlog, odnosno uz saglasnost rukovodilaca institucija, vrši Agencija.
3. Agencija pravilnikom propisuje uslove i način obavljanja internih konkursa, internih i eksternih premještaja državnih službenika, uz prethodno pribavljenu saglasnost Vijeća ministara.

Član 32a.

Prijem državnog službenika u slučaju kada je osnovana nova institucija po osnovu prenosa ili preuzimanja nadležnosti

1. Pod okolnostima iz člana 19. stav 4. ovog zakona, institucija Bosne i Hercegovine će odlučiti da li će se radno mjesto popuniti putem internog ili eksternog premještaja državnog službenika ili putem javnog konkursa. Institucija Bosne i Hercegovine može odlučiti da provede bilo koji od ovih postupaka istovremeno ili jedan za drugim.
2. Pod okolnostima iz člana 19. stav 4. ovog zakona, Agencija za državnu službu provodi sljedeći postupak:
 - a) Izuzetno od člana 20. stav 2, člana 21. st. 2., 3. i 4. i čl. 26. i 27. ovog zakona, Agencija za državnu službu odmah oglašava upražnjeno radno mjesto odnosno mjesta na svojoj službenoj internet stranici ili na bilo koji drugi način koji institucija Bosne i Hercegovine u kojoj je upražnjeno radno mjesto smatra prikladnim, najmanje osam (8) dana prije krajnjeg roka za podnošenje prijave. Oglas za upražnjeno radno mjesto sadrži podatke navedene u stavu 3. člana 20. ovog zakona, a u slučaju javnog konkursa, opće uslove za postavljenje državnog službenika.
 - b) Agencija za državnu službu imenuje komisiju za izbor koja provodi postupak izbora kandidata za novo radno mjesto odnosno mjesta u navedenoj instituciji Bosne i Hercegovine.
 - c) Komisija za izbor imenuje se u skladu s članom 24. ovog zakona.
 - d) Komisija za izbor dostavlja Agenciji za državnu službu listu kandidata koji ispunjavaju uslove za premještaj ili postavljenje u instituciju Bosne i Hercegovine.
 - e) Postavljenje državnog službenika vrši se na osnovu preporuke Komisije za izbor i u skladu sa članom 28. ovog zakona. Nakon toga se izabrani državni službenici postavljaju u instituciju Bosne i Hercegovine i na njih se primjenjuju odredbe ovog zakona.
3. Ako se postupkom eksternog premještaja provedenom na osnovu stava 2. ovog člana ne osigura dovoljan broj kandidata za premještaj u instituciju Bosne i Hercegovine, institucija u koju se vrši premještaj može odlučiti da pristupi raspoređivanju državnih službenika umjesto

oglašavanja radnog mjesta putem javnog konkursa. Komisija za izbor iz tačke c) stava 2. ovog člana predlaže rukovodiocu odgovarajućeg organa državne uprave Republike Srpske ili organa državne službe Federacije Bosne i Hercegovine listu državnih službenika iz odgovarajućeg organa državne službe/uprave entiteta za raspoređivanje u instituciju Bosne i Hercegovine, u skladu sa zakonom entiteta. Prilikom predlaganja liste Komisija za izbor vodi računa o poslovima i zadacima svih državnih službenika iz odgovarajućeg organa državnu službe/uprave entiteta kao i prirodni nadležnosti prenesenih na Bosnu i Hercegovinu ili nadležnosti koje preuzima Bosna i Hercegovina, u skladu sa Ustavom, koje su do tada obavljali entiteti.

4. Agencija za državnu službu detaljnije uređuje postupak premještaja ili postavljenja državnih službenika iz stava 2. ovog člana.

5. Da bi državni službenik mogao biti izabran za premještaj ili postavljenje mora ispunjavati uslove iz čl. 22. i 64. ovog zakona i dodatne uslove utvrđene Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji institucije Bosne i Hercegovine.

6. Postupak unapređenja iz člana 31. stav 1. ovog zakona ne odnosi se na premještaj ili raspoređivanje koji se provode na osnovu ovog člana.

Član 32b.

Direktno preuzimanje državnih službenika

1. Državni službenik koji ima taj status u skladu sa zakonima Federacije Bosne i Hercegovine ili Republike Srpske i koji ispunjava opće uslove propisane ovim zakonom i posebne akademske i profesionalne uslove za radno mjesto koje se popunjava, može se bez oglašavanja, odnosno konkursa po bilo kojem osnovu, preuzeti u instituciju Bosne i Hercegovine.

2. Državni službenik može se direktno preuzeti isključivo na slično radno mjesto. Agencija pravilnikom propisuje koja radna mjesta se smatraju sličnim, vodeći računa o odredbama ovog zakona i entitetskih zakona, kojima se uređuje materija kojom se definišu statusna pitanja državnih službenika.

3. O direktnom preuzimanju državnog službenika sklapa se sporazum između institucije BiH u koju se državni službenik preuzima i entitetskog organa državne službe, odnosno uprave iz kojeg se državni službenik preuzima, uz prethodno pribavljenu saglasnost državnog službenika. Na sporazum daju saglasnost Agencija i nadležna agencija entiteta, nakon što utvrde da državni službenik ispunjava propisane uslove za preuzimanje.

4. U skladu sa sporazumom i dostavljenim dokazima o ispunjavanju uslova, državnog službenika postavlja Agencija, a rukovodećeg državnog službenika imenuje nadležna institucija, u skladu s ovim zakonom.

5. Državni službenik može se pod uslovima propisanim st. 1., 2., 3. i 4. ovog člana iz institucije Bosne i Hercegovine preuzeti u organ državne službe, odnosno uprave entiteta.

6. Odredbe st. 1., 2., 3., 4. i 5. ovog člana na odgovarajući način primjenjuju se i na Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine.

Član 33.

Prekobrojnost

1. Prekobrojnost nastaje isključivo kao posljedica reorganizacije ili smanjenja obima poslova institucije.
2. Agencija proglašava državnog službenika prekobrojnim na prijedlog institucija.
3. Državni službenik koji je proglašen prekobrojnim se, u skladu sa članom 19. ovog zakona isključivo raspoređuje na slično upražnjeno radno mjesto državnog službenika u drugoj instituciji:
 - a) ukoliko je ovo raspoređivanje nemoguće, državnom službeniku koji je proglašen prekobrojnim se nudi prijevremeno penzionisanje u skladu sa zakonom;
 - b) ukoliko je prijevremeno penzionisanje nemoguće organ nadležan za postavljenje razrješava dužnosti prekobrojnog državnog službenika koji može od Odbora zatražiti preispitivanje svog razrješenja u skladu sa članom 63. ovog zakona;
 - c) državni službenik koji je proglašen prekobrojnim ima pravo na otpremninu u skladu sa članom 42. ovog zakona te na naknadu za slučaj nezaposlenosti u skladu sa zakonom.

Član 34.

Sekretar sa posebnim zadatkom

1. Sva radna mjesta sekretara sa posebnim zadatkom objavljuju se na javnom konkursu za zapošljavanje u skladu sa članom 21. ovog zakona.
2. Sekretara sa posebnim zadatkom imenuje institucija, na određen vremenski period koji nije duži od pet godina. Najduži period postavljenja na isto radno mjesto je deset godina.
3. Posebnim zadatkom utvrđuju se dužnosti i ciljevi koje sekretar treba ispuniti. Sadržaj posebnog zadatka se objavljuje u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine u isto vrijeme kad i postavljenje sekretara sa posebnim zadatkom.
4. Realizaciju ciljeva definisanih njegovim mandatom procjenjuje se kroz godišnju ocjenu rada. Ponovna dodjela mandata se zasniva na pozitivnoj ocjeni rada.
5. Članovi 19. st. 1, 2. i 4, čl. 31, 32, 32a, 32b. i 33. ovog zakona se ne odnose na sekretara sa posebnim zadatkom.

POGLAVLJE V

PLAĆE I NAKNADE

Član 35.

Kriteriji za utvrđivanje plaća

Državni službenik ima pravo na plaću koja odgovara radnom mjestu državnog službenika.

Član 36.

Struktura plaća

Brisan

Član 37.

Obračun plaća

Brisan

Član 38.

Naknada za privremeno obavljanje poslova

Brisan

Član 39.

Plaćeno odsustvo

Brisan

Član 40.

Ostale naknade

Brisan

Član 41.

Naknada za službena putovanja

Brisan

Član 42.

Prava u slučaju prekobrojnosti

Brisan

Član 42.a)

Plaća i naknada sekretara domova i sekretara Zajedničke službe

Brisan

Član 43.

Plaća i naknada savjetnika

Brisan

Član 44.

Odobranje plaća i naknada državnih službenika, sekretara domova i sekretara Zajedničke službe i savjetnika

Brisan.

POGLAVLJE VI

USLOVI RADA

Član 45.

Propisi o radu i socijalnom osiguranju

1. Na državnog službenika se primjenjuju Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine i drugi zakoni koji regulišu prava i obaveze iz radnih odnosa, osim ako ovim zakonom nije drugačije utvrđeno.

Član 46.

Odsustvo i godišnji odmor

1. Državni službenici postavljeni na radna mjesta stručnih saradnika, viših stručnih saradnika i stručnih savjetnika imaju pravo na godišnji odmor u trajanju od najmanje 20 radnih dana i na plaćeno odsustvo od pet dana u jednoj kalendarskoj godini.

2. Državni službenici postavljeni na radna mjesta šefova unutrašnjih organizacionih jedinica i imenovani na radna mjesta rukovodećih državnih službenika imaju pravo na godišnji odmor u trajanju od najmanje 25 radnih dana i na plaćeno odsustvo od pet dana u jednoj kalendarskoj godini.

3. Godišnji odmor za državne službenike u dužem trajanju od predviđenog u stavu 1. može se utvrditi podzakonskim aktom.

Član 47.

Neplaćeno odsustvo i rad sa skraćenim radnim vremenom

1. Podzakonskim aktom utvrđuju se uslovi u skladu s kojim državni službenik može uzeti neplaćeno odsustvo, i kada se može dužnost državnog službenika obavljati sa skraćenim radnim vremenom.

Član 48.

Sekretar sa posebnim zadatkom

1. Sekretaru sa posebnim zadatkom se ne dozvoljava rad sa skraćenim radnim vremenom.

Član 49.

Stručno obrazovanje i usavršavanje

1. Državni službenici su obavezni da neprestano rade na svom stručnom obrazovanju i usavršavanju.

2. Državni službenik ima pravo i obavezu da učestvuje na savjetovanjima i drugim oblicima obrazovnih aktivnosti.

3. O učestvovanju državnih službenika na savjetovanjima i drugim oblicima obrazovnih aktivnosti, odlučuje rukovodilac institucije, odnosno osoba određena podzakonskim aktom vodeći pri tome računa o podjednakom učešću svih državnih službenika.

4. O učešću državnih službenika na savjetovanjima i drugim oblicima obrazovnih aktivnosti koje organizira Agencija, po prethodno pribavljenom mišljenju institucije, konačnu odluku donosi Agencija.

5. Učešće državnih službenika na savjetovanjima i drugim oblicima obrazovnih aktivnosti pravo je i obaveza svakog državnog službenika, koje institucija ne može onemogućiti, osim u opravdanim slučajevima vezanim za trenutne obaveze institucije.

6. Planiranje, uslove, način i postupak određivanja učešća državnih službenika na savjetovanjima i drugim načinima njihovog obrazovanja koje organizira Agencija, kao i određivanje posebnih kredita za to utvrđuje se odlukom Agencije.

POGLAVLJE VII

PRESTANAK RADNOG ODNOSA

Član 50.

Prestanak radnog odnosa državnog službenika

1. Državnom službeniku prestaje radni odnos u državnoj službi u slijedećim slučajevima:

a) dobrovoljno istupanje iz državne službe pri čemu radni odnos državnom službeniku prestaje:

- 1) u slučaju sporazuma sa institucijom na dan postignut u sporazumu;
 - 2) u slučaju jednostranog otkaza uz otkazni rok od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva
- b) kada navršši 65 godina života i najmanje 20 godina staža osiguranja ili kada navršši 40 godina staža osiguranja nezavisno od godina života;
 - c) trajne radne nesposobnosti;
 - d) gubitak državljanstva Bosne i Hercegovine;
 - e) sticanje državljanstva druge države suprotno Ustavu Bosne i Hercegovine i njenim zakonima;
 - f) prekobrojnost;
 - g) istek perioda na koji je sekretar sa posebnim zadatkom postavljen, u slučajevima kada sekretar na posebnom zadatku nije prije postavljenja bio državni službenik;
 - h) odbijanje polaganja zakletve i/ili potpisivanja teksta zakletve;
 - i) nezadovoljavajući probni period;
 - j) dvije uzastopno negativne ocjene rada;
 - k) ako je osuđen za krivično djelo zbog kojeg se upućuje na izdržavanje kazne zatvora u trajanju dužem od šest mjeseci;
 - l) na osnovu izrečene disciplinske mjere prestanka radnog odnosa u državnoj službi;
 - m) neopravdan izostanak s posla u kontinuitetu dužem od pet radnih dana;
 - n) ukoliko se utvrdi da je prilikom zasnivanja radnog odnosa dao neistinite podatke koji su služili kao dokaz u postupku zasnivanja radnog odnosa i na osnovu kojih je izvršeno postavljenje, ili ukoliko se utvrdi da je u međuvremenu prestao da ispunjava uslove propisane ovim zakonom.

2. Državni službenik razriješen dužnosti u skladu sa stavom 1. tač. h), l), m) i n) ne može biti primljen u državnu službu tri godine od dana razrješenja.

3. Vijeće ministara posebnom odlukom propisuje postupak preispitivanja ispunjavanja uslova člana 22. stav 1. tačka d) ovog zakona.

Član 51.

Postupak za prestanak radnog odnosa

1. Državnog službenika razrješava Agencija, po pribavljenom mišljenju nadležne institucije sa izuzetkom člana 50.1.i) ovog zakona.

2. Rukovodeće državne službenike razrješava organ nadležan za postavljenje uz pribavljeno mišljenje Agencije, sa izuzetkom člana 50.1.i) ovog zakona.

3. Državni službenik iz st. 1. i 2. ovog člana može tražiti od Odbora preispitivanje odluke o razrješenju u skladu sa članom 63. ovog zakona.

Član 52.

Naknade

1. Državni službenik ne ostvaruje pravo na otpremninu ako izgubi svoj status, osim u slučaju iz člana 50.1. b) i f) ovog zakona.

Član 53.

Nepravilna postavljenja

1. Odbor će ukinuti odluku o imenovanju, odnosno postavljenju državnog službenika koji je postavljen suprotno odredbama ovog zakona.

2. Vijeće ministara, posebnom odlukom, na prijedlog Agencije, uređuje uslove i postupak u slučaju postavljenja suprotno odredbama ovog zakona.

POGLAVLJE VIII

DISCIPLINSKA ODGOVORNOST DRŽAVNOG SLUŽBENIKA

Član 54.

Disciplinska odgovornost

1. Državni službenik se može smatrati disciplinski odgovornim zbog kršenja službenih dužnosti utvrđenih ovim zakonom, nastalih kao rezultat njegove krivice.

2. Povrede službenih dužnosti mogu biti:

a) izvršenje radnji koje predstavljaju krivično djelo protiv službene dužnosti ili drugo krivično djelo odnosno prekršaj, kojim se nanosi šteta ugledu državne službe što čini radnika nepodobnim za rad u državnoj službi;

b) odavanju državne, vojne i službene tajne, odnosno povreda propisa o čuvanju tih tajni;

c) zloupotrebe i prekoračenja službenih ovlaštenja;

d) neizvršavanje ili nesavjesno i nemarno vršenje povjerenih poslova i zadataka;

e) odbijanje izvršenja zakonitih naređenja pretpostavljenog;

f) namjerno kršenje odredbi ovog zakona ili drugog propisa Bosne i Hercegovine u vršenju službe ili u vezi sa službom ili kršenje Kodeksa državnih službenika;

- g) bavljenje djelatnostima ili radom koji je u suprotnosti sa interesima državne službe;
 - h) prouzrokovanje veće materijalne štete namjerno ili iz krajnje nepažnje;
 - i) neopravdan izostanak sa posla;
 - j) kršenje pravila radne discipline u državnoj službi;
 - k) neblagovremeno i neuredno izvršenje povjerenih poslova i zadataka u državnoj službi;
 - l) neprimjereno ponašanje prema građanima, suradnicima i drugim licima u vršenju državne službe ili u vezi sa službom
 - m) diskriminacija, te nasilje na osnovu spola ili spolne orijentacije, uznemiravanje na osnovu spola i seksualno uznemiravanje, kao i svaki drugi oblik diskriminacije, u skladu sa zakonom.
3. Odgovornost za izvršenje krivičnih dijela i prekršaja ne isključuje disciplinsku odgovornost državnog službenika, pod uslovom da takvo djelo istovremeno predstavlja povredu dužnosti.
4. Odlukom Vijeća ministara detaljnije će se urediti povrede službenih dužnosti, disciplinske mjere i disciplinski postupak.

Član 55.

Disciplinski postupak

1. Državni službenici i zaposlenici institucija imaju pravo da, protiv državnog službenika za kojeg postoji pretpostavka da je prekršio član 54. ovog zakona, uz diskreciju podnesu zahtjev za disciplinski postupak instituciji.
2. Prava iz stava 1. ovog člana pripadaju ministru, zamjeniku ministra, drugom licu ili kolegijalnom organu koji je državnom službeniku pretpostavljeni.
3. Prilikom primanja zahtjeva za disciplinski postupak protiv državnog službenika, institucija:
 - a) izdaje, po prijemu informacije, pismenu potvrdu osobi koja je zahtjev predala, a istovremeno se pismena potvrda šalje i Agenciji;
 - b) nakon provedenog postupka izriče disciplinske mjere pismene opomene ili pismeni ukor, a u slučaju da smatra da povreda dužnosti od strane državnog službenika zaslužuje strožiju mjeru, predmet će proslijediti Agenciji, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa nadležnog za postavljenje.
4. Postupak za utvrđivanje disciplinske odgovornosti državnog službenika za povrede radnih dužnosti sprovodi se u skladu sa načelima krivičnog postupka, ukoliko ovim zakonom nije drugačije određeno.
5. Protiv akta o pokretanju disciplinskog postupka ne može se izjaviti žalba.

6. Protiv konačne odluke o izrečenoj disciplinskoj mjeri pismene opomene ili pismenog ukora ne može se voditi upravni spor.

Član 56.

Disciplinske mjere

U slučaju da državni službenik učini povredu službene dužnosti iz člana 54. ovog zakona izriču se sljedeće disciplinske mjere:

- a) pismena opomena;
- b) pismeni ukor;
- c) smanjenje plaće do 10% u trajanju od jednog do tri mjeseca;
- d) degradiranje na nižu kategoriju u okviru istog radnog mjesta;
- e) suspenzija prava učešća na konkursima u državnoj službi u institucijama BiH u periodu od najviše dvije godine;
- f) smanjenje plaće od 15 do 30% u trajanju od tri do šest mjeseci;
- g) degradiranje na neposredno niže radno mjesto;
- h) prestanak radnog odnosa u državnoj službi.

Član 57.

Krivični postupak

1. U slučaju da se protiv državnog službenika pokrene krivični postupak na osnovu istih činjenica koje su razmatrane u disciplinskom postupku, svi pokrenuti disciplinski postupci se suspendiraju, sa izuzetkom člana 58. ovog zakona dok nadležni sud ne donese pravosnažnu presudu u krivičnom postupku.

2. Ukoliko se državni službenik koji je okrivljen oslobodi:

- a) državni službenik se vraća na svoje ranije radno mjesto i njegov personalni dosje ne smije sadržavati informacije o krivičnom postupku i/ili preventivnoj suspenziji u vezi s tim postupkom;
- b) disciplinske mjere se ne mogu poduzeti na osnovu istih činjenica po kojima je državni službenik oslobođen.

3. Kada se pokrene postupak u skladu s članom 55. ovog zakona, institucija u kojoj je državni službenik zaposlen suspendirat će ga u slučajevima ako:

- a) postoji osnovana sumnja da bi za vrijeme trajanja disciplinskog postupka državni službenik mogao ponovo prekršiti službene dužnosti;

b) postoji osnovana sumnja da bi državni službenik mogao uticati na svjedoke;

c) postoje neki drugi razlozi za koje institucija ocijeni da su osnovani.

4. Ukoliko se optužba protiv državnog službenika odbije, disciplinski postupak se može poduzeti na osnovu istih činjenica u skladu sa članom 54. ovog zakona.

5. Ukoliko se državni službenik protiv koje je pokrenut krivični postupak proglasi krivim, institucija se obavezuje činjenicama koje je utvrdio nadležni sud.

Član 58.

Preventivna suspenzija

1. Kada se protiv državnog službenika donese naredba o provođenju istrage za krivična djela korupcije ili krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti, ili se državni službenik nalazi u pritvoru, institucija u kojoj je državni službenik zaposlen odmah ga suspendira.

2. Kada se pokrene postupak u skladu sa članom 57. ovog zakona, institucija u kojoj je državni službenik zaposlen suspendirat će ga u slučajevima:

a) ako je protiv državnog službenika pokrenut krivični postupak za krivično djelo za koje se izriče kazna zatvora u trajanju od najmanje pet godina;

b) ako je državni službenik zatečen u izvršenju krivičnog djela za koje se izriče kazna zatvora u trajanju od najmanje pet godina;

c) ako postoje ozbiljni razlozi koji ukazuju na izvršenje krivičnog djela.

3. Kada se pokrene postupak u skladu s članom 55. ovog zakona, institucija u kojoj je državni službenik zaposlen suspendirat će ga u slučajevima ako:

a) postoji osnovana sumnja da bi za vrijeme trajanja disciplinskog postupka državni službenik mogao ponovo prekršiti službene dužnosti;

b) postoji osnovana sumnja da bi državni službenik mogao uticati na svjedoke;

c) postoje neki drugi razlozi za koje institucija ocijeni da su osnovani.

4. Za rukovodeće državne službenike suspenziju izriče organ nadležan za postavljenje.

5. U slučaju preventivne suspenzije:

a) državni službenik koji je suspendiran prima puni iznos plaće do okončanja krivičnog, odnosno disciplinskog postupka;

b) disciplinski postupak suspendira se do donošenja pravosnažne presude nadležnog suda.

POGLAVLJE IX
UPRAVLJANJE DRŽAVNOM SIUŽBOM

Član 59.

Smjernice vođenja kadrovske politike

1. Nadležna institucija utvrđuje opšte smjernice za vođenje kadrovske politike u institucijama i donosi podzakonske akte koji proizilaze iz ovog zakona.

Član 60.

Institucije

1. Svaka institucija osniva jedinicu koja je zadužena za implementaciju odredbi ovog zakona (u daljem tekstu: Jedinica).

2. Jedinica u institucijama osigurava upravljanje osobljem institucija i vodi dosje za svakog državnog službenika, i osigurava da svaki državni službenik koji obavlja dužnosti u instituciji ima nesmetan pristup svom administrativnom dosjeu.

3. Jedinica institucije usklađuje aktivnosti institucije i saraduje sa Agencijom.

4. Po prethodnom odobrenju rukovodioca institucije, organ nadležan za postavljanje podnosi Agenciji godišnji izvještaj o radu i plan rada za narednu godinu.

5. U slučaju osnivanja nove institucije na nivou Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara ili druga određena institucija dostavlja Agenciji operacioni plan kadrovske popunjavanja u toj instituciji. Agencija je dužna, najkasnije 15 dana od dana prijema operacionog plana kadrovske popunjavanja novoosnovane institucije, objaviti prvi javni konkurs za popunu odnosne institucije.

Član 61.

Ombudsmen

1. Ombudsmen pomaže u realizaciju i poštovanje principa utvrđenih u ovom zakonu i u skladu sa odredbama ovog zakona, djeluje kao posrednik u pitanjima koja se odnose na status državnog službenika.

2. Svi državni službenici i zaposlenici institucije biraju na mjesto Ombudsmena jednog državnog službenika. Ombudsmen ne smije biti član organa nadležnog za postavljanje u instituciji u kojoj obavlja svoju dužnost. Ista osoba može biti postavljena za Ombudsmena dvaju ili više institucija.

3. Izbor ombudsmena potvrđuje organ nadležan za postavljanje.

Član 62.

Agencija za državnu službu

1. Agencija se osniva ovim zakonom kao samostalna upravna organizacija sa svojstvom pravnog lica.

2. Agencija:

a) osigurava:

1) realizaciju procesa zapošljavanja državnih službenika na zahtjev institucija;

2) pomaže institucijama u realizaciji njihove kadrovske politike, organizacionog razvoja kao i pri uspostavljanju informacionog sistema upravljanja ljudskim potencijalima;

3) obuku i razvoj državne službe;

b) podnosi godišnji izvještaj o radu i plan rada za narednu godinu Vijeću ministara na odobravanje, a objavit će na zvaničnoj stranici Agencije tromjesečni izvještaj o svom radu, a skraćenu verziju toga ponuditi i sredstvima javnog informiranja.

c) provodi ankete u okviru institucija na zahtjev Vijeća ministara;

d) obavlja ostale poslove i zadatke utvrđene ovim zakonom.

3. Vijeće ministara imenuje direktora Agencije koji se nalazi na radnom mjestu sekretara s posebnim zadatkom, a bira se i imenuje u skladu s članom 34. ovog zakona, na mandat od pet godina.

4. Odredbe Zakona o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine ne primjenjuju se na provođenje procedura iz stava 2. tačka a) alineja 3) ovog člana.

5. Vijeće ministara će u skladu s potrebama rada institucija posebnom odlukom urediti formiranje organa koji će provoditi obuku državnih službenika.

6. Kada se primjenjuje modul informacionog sistema iz stava 2. ovog člana, koji će omogućiti elektronsku prijavu kandidata (*on line* prijava), provedbenim aktom bit će reguliran način i postupak podnošenja takve prijave, uz primjenu odredbi zakona kojima je regulirano elektronsko poslovanje.

Član 63.

Odbor državne službe za žalbe

1. Odbor državne službe za žalbe je, u skladu sa ovim zakonom i njegovim podzakonskim aktima, odgovoran za razmatranje svih konačnih odluka, preduzetih ili propuštenih radnji institucije i/ili Agencije uključujući i institucije iz člana 4. stav 1. ovog zakona, a koje se odnose na status državnih službenika i to na zahtjev:

(a) državnog službenika na kojeg se sporna odluka, preduzeta ili propuštena radnja odnosi, ukoliko državni službenik ima jasno opredijeljen pravni interes;

(b) institucije gdje službenik obavlja svoju dužnost;

(c) Agencije.

2. Odbor:

a) saslušava podnosioca žalbe, ukoliko je to primjereno situaciji;

b) poziva svjedoke i eksperte kada se to smatra neophodnim;

c) traži i dobiva sve relevantne informacije od nadležnih organa;

d) usvaja poslovnik koji se objavljuje u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

3. Odluke Odbora moraju biti donesene na zakonskim osnovama i pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju. Odluke Odbora su:

a) konačne, a sudski se preispituju u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine;

b) dostaviće se podnosiocu u roku od osam dana od dana donošenja.

4. Vijeće ministara osniva Odbor koji se sastoji od tri člana.

a) Javni konkurs za popunjavanje slobodnih radnih mjesta u Odboru se oglašava na službenoj internet stranici Agencije i u najmanje tri dnevna lista koja se distribuiraju na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine, najmanje 15 dana prije roka za predaju molbi. Oglas sadrži iste uslove koji su navedeni u članovima 20.3 i 22. ovog zakona.

b) Nezavisna komisija za izbor kandidata, koju imenuje Vijeće ministara, bira članove Odbora, na osnovu njihovog radnog iskustva i demonstrirane sposobnosti da obavljaju dužnost u Odboru. Članovi 24.2, 24.3, 25.1 ovog zakona se odnose i na komisiju za izbor kandidata i na postupak izbora;

c) Vijeće ministara imenuje članove Odbora na rok od četiri godine sa mogućnošću ponovnog izbora bez javnog konkursa na isti mandatni period.

d) Član Odbora je:

1) nezavisan i nepristrasan;

2) nije na javnoj funkciji na koju je izabran direktno ili indirektno, odnosno nije imenovan na radno mjesto u bilo kojem zakonodavnom ili izvršnom organu na bilo kojem nivou vlasti u Bosni i Hercegovini;

3) povlači se sa dužnosti prije isteka mandata samo na inicijativu Vijeća ministara, koja je pokrenuta usljed izuzetnih okolnosti i konsenzusom ostalih članova Odbora;

5. Izuzetno, po odredbama ovog zakona i njegovim podzakonskim aktima, rok za izjavljivanje žalbe za sve akte je osam dana, a rok za podnošenje tužbe sudu je 15 dana.

6. Žalba Odboru protiv akata o postavljenju, imenovanju, premještanju ili razrješenju državnog službenika ne odgađa njihovo izvršenje.

7. Protiv konačnih odluka Odbora, koje se odnose na postupak javnog konkursa ili u vezi s postupkom javnog konkursa, može se radi zaštite prava prijavljenih kandidata voditi upravni spor.

POGLAVLJE IXa.

KAZNENE ODREDBE

Član 63a.

Kazne za prekršaje

1. Novčanom kaznom u iznosu od 20.000,00 KM do 50.000,00 KM kaznit će se za prekršaj pravno lice – poslodavac ili firma koja u roku od dvije godine od dana razrješenja dužnosti državnog službenika zaposli ili isplati bilo kakvu naknadu državnom službeniku koji je nad istim poslodavcem ili firmom provodio redovan nadzor (član 16. stav 1. tačka b)).

2. Novčanom kaznom u iznosu od 2000,00 KM do 5000,00 KM kaznit će se za prekršaj fizičko lice u pravnom licu kao i fizičko lice – samostalni privrednik (obrtnik) za prekršaj iz stava 1. ovog člana (član 16. stav 1. tačka b)).

3. Novčanom kaznom u iznosu od 2000,00 KM do 5000,00 KM kaznit će se za prekršaj lice koje se u roku od dvije godine od dana razrješenja dužnosti državnog službenika zaposli ili primi bilo kakvu naknadu od poslodavca ili firme nad čijim radom je provodio redovan nadzor (član 16. stav 1. tačka b)).

4. Novčanom kaznom u iznosu od 2000,00 KM do 5000,00 KM kaznit će se za prekršaj rukovodeći državni službenik koji ne podnese ostavku na radno mjesto u državnoj službi nakon što je potvrđena njegova kandidatura za javnu funkciju na koju se bira direktno ili indirektno, ili nakon što je imenovan na položaj u bilo kojem zakonodavnom ili izvršnom organu na bilo kojem nivou vlasti u Bosni i Hercegovini (član 16. stav 1. tačka c)), ili na funkciju iz člana 18. stav 2., kao i lica iz člana 18. stav 4. koja ne podnesu ostavku.

5. Novčanom kaznom u iznosu od 2000,00 KM do 5000,00 KM kaznit će se za prekršaj državni službenik koji je član upravnih i drugih odbora političke stranke ili ukoliko slijedi instrukcije političkih stranaka (član 16. stav 1. tačka e)).

6. Novčanom kaznom u iznosu od 2000,00 KM do 5000,00 KM kaznit će se za prekršaj odgovorno lice u instituciji, koje ne izvrši ili odbije da izvrši odluku Odbora (član 63.).

7. Novčanom kaznom u iznosu od 1000,00 KM do 2000,00 KM kaznit će se za prekršaj državni službenik koji:

a) obavlja dodatnu aktivnost za koju se plaća naknada suprotno podzakonskim aktima i koju nije odobrio rukovodilac institucije (član 16. stav 1. tačka a));

b) prilikom postavljenja ne predoči sve informacije o imovini kojom raspolaže on ili članovi njegove uže porodice ili o djelatnosti i funkcijama koje obavlja on ili član njegove uže porodice (član 16. stav 2.).

8. Novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 800,00 KM kaznit će se za prekršaj državni službenik koji:

a) javno ispoljava svoja politička uvjerenja (član 14. stav 3.);

b) izvrši diskriminaciju, odnosno nasilje na osnovu spola ili spolne orijentacije, uznemiravanje na osnovu spola i seksualno uznemiravanje, kao i svaki drugi oblik diskriminacije u skladu sa zakonom (član 54. stav 2. tačka m)).

9. Novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 800,00 KM kaznit će se za prekršaj odgovorno lice u instituciji, koje:

a) poništi oglas bez obrazloženog zahtjeva ili pokuša isto radno mjesto ponovo oglasiti prije isteka roka od jedne godine od dana poništenja (član 28. stav 8.);

b) mimo procedura propisanih zakonom ili podzakonskim aktom zapošljava državnog službenika ili ga unapređuje (član 31.);

c) bez opravdanog razloga ne razriješi državnog službenika u zakonskom roku (član 51.);

d) ne osnuje ili ne osigura nesmetan rad jedinice za provođenje ovog zakona (član 60.);

e) ne izvrši ili odbije da izvrši konačnu odluku Agencije donesenu prema odredbama ovog zakona.

10. Novčanom kaznom u iznosu od 150,00 KM do 500,00 KM kaznit će se za prekršaj odgovorno lice u instituciji, koje:

a) i pored upozorenja državnog službenika potvrdi naredbu za koju se utvrdi da je očigledno nezakonita (član 14. stav 2.);

b) u komisiju za izbor ispred institucije predloži lice koje nema status državnog službenika (član 24. stav 2.);

c) protivno zakonu koje zaposli pripravnika u državnu službu (član 28a.);

d) ne ocjenjuje državnog službenika ili koji ne osigurava da se državni službenici uredno i pravovremeno ocjenjuju (čl. 29., 30. i 64.);

e) bez opravdanih razloga ili protivno odluci Agencije onemogućava državnog službenika u stručnom obrazovanju i usavršavanju (član 49.).

Član 63b.

Odgovorno lice

Pod odgovornim licem u instituciji, odnosno organu uprave, smatrat će se rukovodilac organa uprave, kao i drugo službeno lice u tim institucijama i organima, koje je ovlašteno i zaduženo za neposredno izvršavanje određenih poslova, a nije ih izvršilo ili je izvršilo radnju protivno propisanoj obavezi.

POGLAVLJE X

PRELAZNE ODREDBE

Član 64.

Postojeći radnici

1. Zakonski status radnika u postojećim institucijama ostaje isti danom stupanja na snagu ovog zakona, sve dok Agencija za njihova radna mjesta ne obavi kompletan postupak revizije u skladu sa ovim članom.
2. Agencija donosi rješenje o prestanku radnog odnosa radnika iz stava 1. ovog člana koji su zaposleni protivno odredbama Zakona o državnoj upravi ili ne ispunjavaju uslove iz člana 22. ovog zakona. Za upražnjena radna mjesta organizira se javni konkurs. Rješenje o prestanku radnog odnosa stupa na snagu nakon okončanja kompletnog postupka javnog konkursa u skladu sa ovim zakonom.
3. Iskustvo kandidata koji je prethodno bio na radnom mjestu na koji se odnosi javni konkurs može biti uzeto u obzir za vrijeme procesa javnog konkursa.
4. Radnici iz stava 1. ovog člana koji su zaposleni u skladu sa Zakonom o državnoj upravi koji je bio na snazi u momentu postavljanja i koji ispunjavaju uslove iz člana 22. ovog zakona a kojima Agencija potvrdi zakonitost njihovog zapošljavanja, prolaze kroz postupak ocjenjivanja u trajanju od 12 mjeseci. Postupak ocjenjivanja propisuje Agencija za državnu službu uzimajući u obzir odredbe člana 30. ovog zakona.
5. Institucija u kojoj je državni službenik zaposlen potvrđuje postavljenje onih radnika koji su uspješno prošli postupak ocjenjivanja, a otpušta one koji nisu uspješno prošli postupak ocjenjivanja ili nisu ispunili uslov stručne spreme iz člana 22. stav 1. u roku koji je propisan stavom 2. istog člana. Za upražnjena mjesta organizira se javni konkurs.

Član 65.

Naknada

1. Radnik kojem u smislu člana 64. ovog zakona prestane radni odnos, ima pravo na otpremninu u visini prosječne mjesečne plaće isplaćene u instituciji u mjesecu koji prethodio mjesecu u kojem stupa na snagu ovaj zakon.
2. Otpremnina iz stava 1. ovog člana isplaćuje se radniku za ukupan radni staž osiguranja, a utvrđuje se tako da se prosječna plaća iz stava 1. ovog člana pomnoži sa koeficijentom, i to za:

Radni staž osiguranja Koeficijent

- a) do 5 godina 1,33
- b) od 5 do 10 godina 2,00
- c) od 10 do 20 godina 2,66
- d) preko 20 godina 3,00

Član 66.

Donošenje rješenja o prestanku radnog odnosa

1. Istovremeno sa donošenjem rješenja o prestanku radnog odnosa, organ nadležan za postavljenje odlučuje po službenoj dužnosti i o pravu na otpremninu radnika u smislu člana 65. ovog zakona.
2. Otpremninu po osnovu rješenja donosenog na osnovu stava 1. ovog člana isplaćuje Ministarstvo za trezor institucija Bosne i Hercegovine.

Član 67.

Žalba

1. Radnik koji smatra da je organ nadležan za postavljenje povrijedio neko njegovo pravo može u roku od osam dana od dana prijema takvog rješenja izjaviti žalbu Odboru u skladu sa članom 63. ovog zakona.

Član 68.

Ograničenje u primjeni

Brisan.

POGLAVLJE XI

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 69.

Odredbe za primjenu i ukidanje zakona

Brisan.

Član 70.

Završna odredba

1. Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”.

Predsjedavajući	Predsjedavajući
Predstavničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Beriz Belkić, s. r.	Ilija Filipović, s. r.

Izvod iz Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, broj 43/09):

“Član 34.

Podzakonski akti čije je donošenje propisano ovim zakonom bit će doneseni najkasnije u roku od šest mjeseci od njegovog stupanja na snagu.

Član 35.

Ovlašćuju se Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma i Ustavnopravna komisija Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine da zajednički utvrde prečišćeni tekst Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 12/02, 19/02, 8/03, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06 i 32/07), najkasnije u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.“